

Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 18.03.2002, sp. zn. 3 To 70/2002, ECLI:CZ:KSCB:2002:3.TO.70.2002.1

Číslo: 21/2003

Právní věta:

Smyslem ustanovení § 214 tr. zák. je to, aby pachatel uhradil dlužné výživné za celé období, pro které je stíhán a pro něž rovněž soud zjišťuje jeho trestní odpovědnost. Ke splnění podmínek účinné lítosti ve smyslu § 214 tr. zák. není nutné, aby pachatel uhradil výživné i za období předcházející (za které nebyl postaven před soud, příp. byl již za ně i odsouzen apod.), ani za období následující, tedy období po sdělení obvinění, neboť takové období je nutno s ohledem na ustanovení § 12 odst. 11 tr. ř. považovat již za další skutek.

Soud: Krajský soud v Českých Budějovicích

Datum rozhodnutí: 18.03.2002

Spisová značka: 3 To 70/2002

Číslo rozhodnutí: 21

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Jednota skutku, Zanedbání povinné výživy

Předpisy: § 12 tr. ř.

§ 213 tr. zák.

§ 214 tr. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Krajský soud v Českých Budějovicích zrušil k odvolání obžalovaného L. Č. rozsudek Okresního soudu v Českém Krumlově ze dne 13. 12. 2001 sp. zn. 2 T 228/2001 a obžalovaného zprostil obžaloby.

Z odůvodnění:

Rozsudkem Okresního soudu v Českém Krumlově ze dne 13. 12. 2001 sp. zn. 2 T 228/2001 byl obžalovaný L. Č. uznán vinným trestným činem zanedbání povinné výživy podle § 213 odst. 1 tr. zák., za což byl odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání čtyř měsíců, jehož výkon byl podle § 58 odst. 1 písm. a) a § 59 odst. 1 tr. zák. účinných do 31. 12. 2001 podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání dvou let. Podle § 59 odst. 2 a § 26 odst. 4 tr. zák. bylo obžalovanému uloženo, aby ve zkušební době podmíněného odsouzení vedl řádný život, zejména, aby podle svých sil a schopností platil výživné běžné a uhradil dluh na výživném, a dále bylo obžalovanému uloženo, aby vždy do každého

patnáctého dne kalendářního čtvrtletí předkládal soudu doklady o provedených platbách běžného výživného a splátek dluhu na výživném.

Podle skutkových zjištění okresního soudu se obžalovaný L. Č. uvedeného trestného činu dopustil tím, že od měsíce června 2000 do 31. 5. 2001 neplnil výživovací povinnost na svou nezletilou dceru M. O., přestože mu tato výživovací povinnost byla stanovena rozsudkem Okresního soudu v Českém Krumlově ze 7. 12. 1999 sp. zn. P 230/91 ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 28. 3. 2000 sp. zn. 8 Co 351/2000, který nabyl právní moci dne 15. 5. 2000, měsíční částkou 580 Kč splatnou vždy do každého 5. dne v měsíci předem k rukám matky dítěte E. O., a za uvedené období mu tak vznikl dluh ve výši 6960 Kč, ze kterého v následném období uhradil 5580 Kč.

Proti tomuto rozsudku podal v zákonné lhůtě odvolání obžalovaný. V písemném vyhotovení odvolání namítl, že se odvolává pro absolutní nesrovnalost v údajích o výši dluhu na výživném a oznámení výše dluhu jemu samotnému, a to mezi policejním oznámením a soudem, včetně žalobkyně. Podle jeho názoru jsou zde absolutní rozdíly, dále namítl, že byl uveden v omyl soudem, pokud jde o celkovou výši dluhu na výživném, když mu bylo oznámeno, že částka byla již zcela uhrazena, žalobkyně (evidentně takto označována matka nezletilého dítěte, nikoli státní zástupkyně) stáhla obvinění, což, jak dovozuje z napadeného rozsudku, zřejmě nebyla pravda. Dále namítl, že se pro své onemocnění nemohl hájit při všech jednáních soudu. Vznosl rovněž své námitky proti soudci rozhodujícím v prvním stupni, který se podle jeho názoru k němu samotnému choval zaujatě a způsobem, který ho ponižoval a neodpovídal ani tomu, že on je věkem starší a nemocný.

Podle § 254 odst. 1 tr. ř., nezamítne-li nebo neodmítne-li odvolací soud odvolání podle § 253 tr. ř., přezkoumá zákonnost a odůvodněnost jen těch oddělitelných výroků rozsudku, proti nimž bylo podáno odvolání, i správnost postupu řízení, které jim předcházelo, a to z hlediska vytýkaných vad. K vadám, které nejsou odvoláním vytýkány, odvolací soud přihlíží, jen pokud mají vliv na správnost výroků, proti nimž bylo podáno odvolání.

Podle § 254 odst. 2 tr. ř., mají-li však vytýkané vady svůj původ v jiném výroku než v tom, proti němuž bylo podáno odvolání, přezkoumá odvolací soud i správnost takového výroku, na který v odvolání napadený výrok navazuje, jestliže oprávněná osoba proti němu mohla podat odvolání.

Podle § 254 odst. 3 tr. ř., jestliže oprávněná osoba podá odvolání proti výroku o vině, přezkoumá odvolací soud v návaznosti na vytýkané vady vždy i výrok o trestu, jakož i další výroky, které mají ve výroku o vině svůj podklad, bez ohledu na to, zda bylo i proti těmto výrokům podáno odvolání.

S ohledem na shora uvedené bylo možno na podkladě obsahu odvolání obžalovaného dovozovat, že on napadá již samotné rozhodnutí o své vině, tedy výrok o vině, jehož zákonností a odůvodněností se musel odvolací soud zabývat, včetně řízení, které mu předcházelo, a v návaznosti na to samozřejmě musel zkoumat i výrok o trestu.

Odvolací soud po projednání věci ve veřejném zasedání, zejména po podrobnějším vyjádření samotného obžalovaného, dospěl k závěru, že odvolání obžalovaného je důvodné, a to vzhledem k tomu, že okresní soud zaujal nesprávný právní názor, zejména pokud jde o výklad ustanovení § 214 tr. zák. o účinné lítosti.

Lze konstatovat, že okresní soud po podání obžaloby rozhodl nejdříve trestním příkazem ze dne 27. 8. 2001 sp. zn. 2 T 228/20001, jímž obžalovaného uznal vinným spácháním trestného činu zanedbání povinné výživy podle § 213 odst. 1 tr. zák. s vymezením doby páchaní tohoto trestného činu v souladu s žalobním návrhem, tedy od měsíce června 2000 do 8. 6. 2001, s tím, že žalobní návrh doplnil i o částku, kterou obžalovaný měl za kritické období dlužit, přičemž do skutkové věty zmíněného

trestního příkazu okresní soud uvedl dluh ve výši 7540 Kč. Proti tomuto trestnímu příkazu, který obžalovaný obdržel dne 7. 9. 2001, podal v zákonné lhůtě odpor. V tomto opravném prostředku se vyjádřil tak, že do nového jednání soudu předloží složenku o vyrovnání celkového dluhu na výživném na nezl. M. O. Z obsahu trestního spisu je zřejmé, že hlavní líčení bylo posléze nařízeno v souladu s ustanovením § 314g odst. 2 tr. ř. na den 27. 9. 2001. Tohoto dne se však hlavní líčení nekonalo, neboť obžalovaný se před jeho konáním s odkazem na zdravotní problémy telefonicky omluvil. Hlavní líčení bylo odročeno na den 6. 11. 2001 a téhož dne také bylo provedeno. Byl vyslechnut obžalovaný, byly provedeny i všechny další důkazy opatřené již v přípravném řízení, také listinné důkazy předložené obžalovaným až při hlavním líčení.

I z protokolu o hlavním líčení je zřejmé, že situace při hlavním líčení byla poněkud vyhrocena, obžalovaný vznášel různé námitky proti postupu soudce rozhodujícího v této trestní věci, nesouhlasil s určitým zaměřením dotazů, naopak domáhal se objasňování skutečností jiných, které podle názoru soudu prvního stupně, jak vyplývá i z obsahu protokolu o hlavním líčení, nebyly pro rozhodnutí ve věci podstatné.

Bez ohledu na tyto skutečnosti je však třeba konstatovat, že okresní soud rozhodně učinil z provedených důkazů skutková zjištění, o kterých v podstatné části nevznikají pochybnosti.

Není především pochyb o tom, že obžalovaný L. Č. v době od června 2000 až do sdělení obvinění, k němuž došlo dne 8. 6. 2001, řádně neplnil vyživovací povinnost na svou nezl. dceru M. O., přičemž tak měl činit v měsíčních splátkách ve výši 580 Kč, splatných vždy do každého 5. dne v měsíci předem k rukám matky dítěte E. O., jak mu bylo stanoveno rozhodnutím opatrovnického soudu ve spojení s rozhodnutím odvolacího soudu, která jsou již shora přesně specifikována. Jednání obžalovaného naplnilo znaky trestného činu zanedbání povinné výživy podle § 213 odst. 1 tr. zák., jak okresní soud zcela správně zdůvodnil v odůvodnění napadeného rozsudku. V tomto směru lze na příslušné pasáže odůvodnění napadeného rozsudku zcela odkázat, aniž by byla potřeba k těmto závěrům a úvahám okresního soudu cokoliv doplňovat.

Okresní soud se v dalších částech odůvodnění svého rozhodnutí podrobně zabýval i tím, jaké částky obžalovaný v období bezprostředně předcházejícím stíhanému skutku na výživném uhradil, jaké částky uhradil následně v období po sdělení obvinění. Rozpis, který okresní soud velice podrobně a pečlivě rozvedl v odůvodnění napadeného rozsudku, je přesný a zcela vyčerpávající.

Přesto však je třeba konstatovat, že okresní soud pochybil. Pochybil ve vysloveném právním názoru popsaném v odůvodnění napadeného rozsudku. Okresní soud v této části svého rozhodnutí uvedl následující:

„Podle § 214 tr. zák. zaniká trestnost činu zanedbání povinné výživy, jestliže trestný čin neměl trvale nepříznivé následky a pachatel svou povinnost dodatečně splnil dříve, než soud prvního stupně počal vyhlašovat rozsudek. Obžalovaný v dané věci v době po doručení trestního příkazu provedl na výživné své dcery M. určité platby, z výpovědi E. O. rovněž vyplývá, že neplacení výživného obžalovaným nezanechalo trvale nepříznivé následky, když potřeby nezletilé byly zajištěny. Je pravdou, že obžalovaný platbami ze dne 18. 10. 2001 a ze dne 26. 10. 2001 uhradil celkem částku 8120 Kč, tedy částku vyšší, než představoval dluh za období od června 2000 do 31. 5. 2001. Podle názoru soudu však nelze mít za splněny podmínky účinné lítosti ve smyslu § 214 tr. zák., a to z toho důvodu, že obžalovaným provedený doplatek i platby učiněné po sdělení obvinění nelze automaticky vztahovat k zažalovanému období, ale provedené platby musí být zúčtovány analogicky, jak by tomu bylo v případě rozúčtování srážek provedených ze mzdy dlužníka. Opačný závěr by vedl k tomu, že trestně stíhaný dlužník by byl nepřiměřeně zvýhodněn oproti dlužníkovi, proti němuž sice byla zavedena exekuce z důvodů neplacení výživného, u něhož však neplacení výživného nedosáhlo takového rozsahu,

že by zakládalo úvahy o trestném činu. Základním principem výživného je jeho plnění v pravidelných opakujících se měsíčních splátkách tak, aby potřeby dítěte byly plynule a bez přerušování zajištěny v každém období, za které se výživné poskytuje. Z tohoto základního principu se odvíjí i použití peněz dodatečně a ve větším objemu splacené částky výživného, kdy z takto dodatečně placené částky je nutno nejprve použít běžné výživné v daném kalendářním měsíci a poté uhrazovat nejstarší dluh naběhlý na výživném. Tento princip tedy soud aplikoval i na výživné, které obžalovaný má za povinnost platit na nezl. M.“

Okresní soud v návaznosti na takto vyslovený právní názor poté podrobně rozvedl placení výživného na nezl. M. ze strany obžalovaného v období od října 1999 až do 14. 11. 2001. Nezabýval se tedy pouze výší dluhu v období do června 2000 do 8. 6. 2001, jak byl vymezen žalobní návrh, nýbrž celkovým dluhem na výživném, tedy prakticky obdobným způsobem, jak by postupoval soud rozhodující v rámci exekuce.

Jestliže tedy kalkuloval okresní soud tak, že platby provedené obžalovaným dne 18. 10. 2001 v částce 4000 Kč a dne 26. 10. 2001 v částce 4120 Kč je třeba použít především nejdříve na splátku běžného výživného v kritickém měsíci, kdy platba byla provedena, a posléze takovouto vyšší finanční částkou je třeba umořovat nejdříve nejstarší dluhy na výživném bez ohledu na to, že se vztahují k stíhanému období, dospěl nakonec k závěru, že ke dni jeho rozhodnutí obžalovaný nadále dluží část výživného za měsíc březen 2001 ve výši 220 Kč, celé výživné za měsíc duben 2001 ve výši 580 Kč a celé výživné za měsíc květen ve výši 580 Kč, celkem tedy částku 1380 Kč. Vzhledem k tomu okresní soud dospěl k závěru, že nelze aplikovat ustanovení § 214 tr. zák. o účinné lítosti, neboť obžalovaný dodatečně nesplnil veškerou svou povinnost dříve, než soud prvního stupně přistoupil k vyhlášení odsuzujícího rozsudku.

Jak vyplývá již ze shora uvedeného, neshledal odvolací soud takový postup okresního soudu za správný, a to s ohledem na obsah důkazů, které provedl již okresní soud, přičemž skutečnosti takto zjišťované byly pouze potvrzeny vyjádřením obžalovaného, které tento učinil v rámci veřejného zasedání před odvolacím soudem.

Především je třeba do určité míry opravit názor vyslovený okresním soudem. Ustanovení § 214 tr. zák. o účinné lítosti je letitou soudní praxí vykládáno poněkud užším způsobem, než jak učinil okresní soud, byť jeho úvahy samozřejmě nepostrádají logiku a mohou se jevit do určité míry i spravedlivější, a to zejména z pohledu potřeb nezletilé poškozené, když soudem aplikovaný postup by prakticky směřoval k tomu, že pachatel trestného činu zanedbání povinné výživy se může zbavit své trestní odpovědnosti ve smyslu § 214 tr. zák. až poté, co beze zbytku vyrovná veškeré své závazky vůči oprávněnému subjektu. Jak bylo již naznačeno, smyslem ustanovení § 214 tr. zák. je však to, aby pachatel uhradil dlužné výživné za celé období, pro něž je stíhán, a pro něž rovněž soud zjišťuje jeho trestní odpovědnost. Ke splnění podmínek účinné lítosti ve smyslu § 214 tr. zák. není potřeba, aby pachatel uhradil výživné i za období předcházející (za které nebyl postaven před soud, příp. byl již za ně odsouzen, apod.), ani za období následující, tedy období po sdělení obvinění, když takové období je nutno považovat již za další skutek s ohledem na ustanovení § 12 odst. 11 tr. ř. Zákonodárce prakticky ustanovením § 214 tr. zák. dal najevo, že splnění výživovací povinnosti právě za období vymezené stíhaným skutkem je důležitější než potrestání pachatele. Jde prakticky o beztrestnost za zhojení následku způsobeného stíhaným skutkem a nelze tedy požadovat od pachatele, aby se aplikace ustanovení § 214 tr. zák. domohl až poté, co zhojí i další následky, které nemají se stíhaným skutkem přímou souvislost, byť jsou produktem prakticky obsahově shodného jednání, páchaného však v jiném období.

Při takto vysloveném právním názoru, který odpovídá i obsahu komentáře k trestnímu zákonu (srov. komentář k trestnímu zákonu vydaným nakladatelstvím C. H. Beck, Praha, r. 1994 i násl. vydání) a je v souladu s letitou soudní praxí, je však třeba uvést, že obžalovaný L. Č. v projednávané trestní věci

splnil podmínky pro aplikaci ustanovení § 214 tr. zák.

K tomu je třeba z trestního spisu rekapitulovat, že v souvislosti se sdělením obvinění byl obžalovaný v písemném vyhotovení sdělení obvinění, které bylo datováno dnem 30. 5. 2001 a které obdržel dne 8. 6. 2001, poučen o tom, že za stíhané období dluží na výživném částku 6960 Kč. Šlo o dluh představující dvanáct splátek výživného v částkách 580 Kč. V žalobním návrhu obžaloby ani v jejím odůvodnění nebyla výše dluhu blíže konkretizována. Okresní soud však rozhodl trestním příkazem, ve kterém určil výši dluhu za období od června 2000 do 8. 6. 2001 částkou 7540 Kč, což odpovídá třinácti splátkách výživného po 580 Kč. Obžalovaný tento trestní příkaz obdržel 7. 9. 2001 a v podaném odporu se vyjádřil tak, že ke dni konání hlavního líčení předloží doklady o úhradě svého dluhu.

Jak uvedl obžalovaný před odvolacím soudem, v kritické době obdržel rovněž listiny od soudu rozhodujícího o návrhu matky nezletilé na nařízení výkonu rozhodnutí prodejem movitých věcí z majetku obžalovaného k uhrazení dluhu na výživném. V souvislosti s tímto exekučním řízením byla exekučním soudem vyčíslena celková dlužná částka od roku 1999 ke dne 7. 3. 2001 částkou 8110 Kč.

Obžalovaný posléze dne 18. 10. 2001 zaslal k rukám matky nezletilé částku 4000 Kč a dne 26. 10. 2001 částku 4120 Kč. Souhrnně tato částka reprezentuje prakticky čtrnáct splátek výživného v částce 580 Kč. Pokud by tedy jedna splátka připadla na běžné výživné v měsíci říjnu 2001, pak zbývající částka 7540 Kč představuje dlužnou částku na výživném za stíhané období, která byla uvedena v trestním příkazu, jenž obžalovaný dne 7. 9. 2001 obdržel. K věci je rovněž třeba dodat, že obžalovaný mimo uvedené splátky po sdělení obvinění (8. 6. 2001) začal přistupovat odpovědněji k plnění vyživovací povinnosti, neboť 27. 6. 2001 uhradil 580 Kč, 18. 7. 2001 uhradil 500 Kč a dne 14. 11. 2001 uhradil 580 Kč.

Obžalovaný před odvolacím soudem k věci rozvedl podrobněji své odvolací námitky. Poukázal právě na to, že byl rozdílně ze strany policie, exekučního soudu a následně trestního soudu informován o výši svého dluhu. Měl zájem dluh uhradit a využít tak ustanovení § 214 tr. zák., proto uhradil v říjnu 2001 prakticky nejvyšší částku, o které se od jednotlivých orgánů dozvěděl, a předpokládal, že takto nedojde k jeho odsouzení. Pokud si udělal určité poznámky na zadních stranách originálů útržků peněžních složenek z října 2001, které nebyly příliš srozumitelné, vysvětlil i tuto skutečnost před odvolacím soudem, když je zřejmé, že s ohledem na různé informace o výši dluhu si nebyl schopen v době, kdy poznámky činil, přesně určit, jaké dluhy vlastně za jednotlivá období má. Jednoznačně se obžalovaný vyjádřil tak, že platbami z října 2001 skutečně chtěl uhradit dluh za stíhané období. Pokud by byl okresním soudem jednoznačně poučen o výši dluhu v částce 1380Kč, pak by si opatřil finanční prostředky a ještě před vyhlášením rozsudku by výživné uhradil. Učinil tak před rozhodnutím odvolacího soudu, kdy zaslal k rukám matky nezletilé částku 1320Kč, o čemž předložil doklad v podobě útržku peněžní poukázky. Omylem nezaslal v této částce 60 Kč, které hodlá matce nezletilé zaslat s dalším běžným výživným.

O takovémto vyjádření obžalovaného nemá odvolací soud žádných pochyb, když je třeba uvést, že šlo o vyjádření naprosto spontánní, obžalovaný se prakticky vyjádřil poté, co byl vyzván, aby upřesnil své odvolací námitky, aniž by mu odvolacím soudem byla vysvětlována celá podstata věci, aniž by mu byly pokládány otázky, na základě nichž by mohl dovodit vhodnost přizpůsobení obsahu odpovědí, aby tyto vyzněly v jeho prospěch. O vyjádření obžalovaného nemá odvolací soud pochyb i vzhledem k tomu, že toto vyjádření koresponduje s obsahem trestního spisu a je skutečně zřejmé, že obžalovaný mohl být logicky zmaten, když od kompetentních orgánů byl rozdílným způsobem informován o výši dluhu, neboť souběžně s trestním stíháním ve věci působil i soud exekuční.

Pachatel trestného činu podle § 213 tr. zák. má skutečně určitou dispozici s plněním, které dobrovolně provádí ve prospěch vyživované osoby (tedy nejde o hrazení výživného na základě

vedeného výkonu rozhodnutí), a zejména, kdy je proti němu vedeno trestní stíhání, je logické, že může stanovit, že určitou platbou (nad rámec běžné měsíční vyživovací povinnosti v době provádění platby) chce uhradit dluh právě za období, pro které je stíhán.

S ohledem na shora uvedené skutečnosti odvolací soud k odvolání obžalovaného napadený rozsudek v celém rozsahu zrušil a za podmínek ustanovení § 259 odst. 3 tr. ř. znovu rozhodl tak, že obžalovaného podle § 226 písm. e) tr. ř. zprostil obžaloby, když dospěl k závěru, že na podkladě důkazů provedených v hlavním líčení, příp. doplněných ve veřejném zasedání o podaném odvolání, bylo dostatečně prokázáno, že trestnost činu obžalovaného zanikla ve smyslu § 214 tr. zák.